भिर्गुणशब्दैश्चोदितानां पशूनां द्रव्यं प्रति संदेहः किंजातीयाः पशव इति जाति-शब्देन चोपलक्षणं प्रकृतौ कृतम् इहापि तद्वदेव कर्तव्यमिति · अत इदमुच्यते अन्वयाच्छागा एतऽइति ततश्च तच्छब्देनोपलक्षणमित्येवं प्राप्तऽआह ·

छागोस्रमेषाः पश्वभिधानाद्यथालिङ्गम् ॥११॥ छा॰षा एते पशवो यथालिङ्गम् येन-येन लिङ्गेन यो-यः पशुर्लिङ्ग्यते अवगम्यते स-स प्रत्येतव्यो न सर्वे छा-गा इति · तेन रोहितलिङ्गेन गौर्ग्रहीतव्यः तूपरत्वेन छागः कुल्वलिङ्गेन मेषः · कुत एतत् पश्व॰नात् एते हि विशिष्टजातिव्यवच्छिन्नद्रव्यगतगुणाभिधाय-काः न द्रव्यमात्रगतगुणाभिधायका इति · ततश्चोस्रादिशब्दैरुपलक्षणं कर्तव्यमि-ति। [ननु] यदि रोहितादयः शब्दाः पश्वभिधायकाः ततस्तैरेवोपलक्षणं युक्तम् नो-स्रादिभिरिति · एवं च विधिशब्दस्य मन्त्रत्वे भाव इति न्यायानुग्रहो भवति · को ऽसौ न्याय इति चेत् मन्त्रस्य ह्यभिहितार्थप्रकाशकत्वमुदितम् अनभिधानं च रोहितादिभिरिति · एवं प्राप्तऽउच्यते नैतद्युक्तम् कस्मात् ·। सं॰ अ[त्रा]नुवाचना-दौ छागोस्रमेषशब्दा एव द्रव्याभिधानार्थं[1] प्रयोज्याः · य॰ङ्गमिति यो-यो येन-येन लिङ्गेन लिङ्ग्यते ज्ञाप्यते इति तत् तूपरशब्देन छागः प्रतीयते लोहितलिङ्गेनो-स्रो गौरिति ऊर्णालिङ्गेन मेष इति · [एवमन्येऽपि गुणशब्दा उदाहार्याः · अत-स्तूपरादिशब्दैर्विध्यन्ते[2] सत्यपि छागादयो जातिशब्दा एवानुवाचनादौ द्रव्याभि-धानार्थं प्रयोज्याः न तूपरादयः] · कुतः पश्व॰नात् यतस्तूपरादिशब्दैः [तूपरत्वादि-गुणविशिष्टाश्छागादयः] पशव एवाभिधीयन्ते [एते हि नियतजातीयपशुद्रव्यनिष्ठ-गुणवचना इति गुणमुक्त्वा तद्गुणवति गुणिनि वर्तन्तऽइति गुणवचनाः · अत-स्तूपरादिशब्दैस्तत्तद्गुणविशिष्टाः छागादयः पशव एवाभिधीयन्ते · ततश्च छागोस्रमे-षशब्दा एवानुवाचनादौ प्रयोज्या इति । ननु यदि तूपरादिशब्दैश्छागादय एवो-च्यन्ते तर्हि तेषामेवानुवाचनादौ प्रयोगो युक्तो न छागादीनाम् तथा सति विधि-शब्दस्य मन्त्रत्वे भाव इति न्यायोऽनुगृहीतो भवति · अतस्तूपरादीनामेव प्रयोगे

मानन्तरमध्वर्युः वपा॰रति प्रथममेकादशिन्योः पशूनां वपाभिः ततोऽश्वतूपरगोमृगाणां वपाभि-स्तन्त्रेण ततः क्रमेण पृथक्-पृथक् कृष्णग्रीव आग्नेयो रराटऽइत्यादीनां श्वेताः सौर्या इत्यन्तानां वपा॰रति । अयमेको वपाचारपक्षः अन्यानग्रे वक्ष्यति Deva.

१) Thus AB. द्रष्टव्याः अभि॰ Ss. २) Thus B. ॰र्विधाने A.